

INTERVIEW MET SANDER MAGER

STUREN OP DE CIRCULAIRE ECONOMIE

*Giswinne van de Wijdeven**

■ Een belangrijke rol met betrekking tot de circulaire economie bij de waterschappen is weggelegd voor Sander Mager. Hij is dagelijks bestuurder van Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en bestuurslid van de Unie van Waterschappen. In beide functies heeft hij vergelijkbare portefeuilles die raakvlakken hebben met duurzaamheid, ecologie en circulaire economie. Circulaire economie staat dus hoog op zijn agenda, zo konden we recent nog lezen in Trouw. Samen met onder anderen staatssecretaris Stientje van Veldhoven en andere bestuurders is hij te horen in een podcastserie over de wereld van de circulaire economie. Voor watergovernance tijdschrift wordt hij geïnterviewd door Giswinne van de Wijdeven over de dynamiek, de moeilijkheden en de energie van de waterschappen in de transitie naar een circulaire economie.

Wat is je ideaal beeld over circulaire economie bij de waterschappen?

'Ik hoop dat de waterschappen in de toekomst helemaal geen primaire grondstoffen meer gebruiken. Onze

Sander Mager is dagelijks bestuurder van Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en bestuurslid van de Unie van Waterschappen.

manier van denken en doen is in 2050 helemaal omgevormd naar de circulaire economie. Daarmee is tegen die tijd ook de milieubelasting van onze activiteiten ontzettend teruggeschoefd. De opgave zit ook voor een groot deel in het omvormen van de consumptie maatschappij, waarbij kringlopen worden gesloten en er geen reststromen zijn die verwaarloosd worden. Ook de waterschappen zullen daaraan volop meedoen.'

'Het zit zelfs in het waterschap jargon; we hebben het over lozen en afvalwater. Dit illustreert hoe fundamenteel de verandering in denken en doen is die we zullen ondergaan; dat besef is er bij menigeen nog niet.'

Hoe zien circulaire processen bij de waterschappen eruit in die verre toekomst?

'Dat is nu uiteraard nog lastig precies aan te geven. Maar het is wel duidelijk dat er al een ontwikkeling is ingezet waarbij we fundamenteel anders omgaan met afvalwater. Afvalwater vormt steeds meer de bron van waardevolle grondstoffen, en wordt minder en minder beschouwd als waardeloos of dure last. In plaats

* **Giswinne van de Wijdeven** is trainee Waterschapstalent bij Waterschap Hollandse Delta en gastredacteur van dit tijdschrift.

daarvan wordt juist gezocht naar manieren om er maximale waarde uit te halen samen met andere partijen. Bij de bouw van onze waterschapsassets moet circulariteit ook vanaf de voorkant meegenomen gaan worden in het ontwerp. Dat betekent dat vanaf het begin wordt voorkomen dat er afval wordt geproduceerd; geen afvalstroom in het voortraject, tijdens gebruik en na afschrijving van onze assets. *Ik word heel enthousiast van het materialenpaspoort, zodat we ook weten wat wij hebben aan materialen.*

Er zijn slimme manieren om tot dergelijke doelen te komen, onder andere door slim inkoopbeleid. Dit kan bijvoorbeeld door contracten te sluiten waarbij de bouwende partij de eigenaar blijft van het materiaal in de asset. Deze verandering is buitengewoon complex, en we hebben elkaar nodig om te leren hoe we dit steeds beter kunnen doen. We staan nog maar aan het begin van de transitie naar een circulaire economie, maar we zijn wel in een fase waarbij we al doende meer richting bepalen’.

Er zijn volgens Sander Mager in de nieuwe economie verschillende concepten die uitvoering kunnen geven aan de doelstellingen van circulaire economie. Zoals het verwaarden van afvalwater, circulair ontwerpen en circulair inkoopbeleid. Het is moeilijk om te voorspellen welke concepten uiteindelijk de nieuwe werkwijzen zullen worden. Volgens Mager zijn er in zo’n beginfase veel paden om te verkennen, waarvan mogelijk slechts enkele helemaal worden afgelopen.

Hoe kunnen de waterschappen sturen op CE?

Volgens Mager kan dat hoofzakelijk langs drie lijnen. De eerste is om met elkaar de urgentie meer te gaan voelen. ‘Projecten met betrekking tot circulariteit krijgen nogal eens reacties in de trant van: ‘Wat leuk’ en ‘heel erg mooi’, maar die reacties volstaan niet meer. Het is niet alleen leuk. Het is niet alleen leuk, het is ook hard nodig! de transitie naar circulariteit is geen doel op zichzelf: In de circulaire economie draait alles om het terugdringen van de CO₂ uitstoot door het verantwoord omgaan met eindige grondstoffen. Het opschalen van innovaties (in circulariteit) vraagt om grote urgentie’.

‘We moeten lange lineaire ketens verkorten en liever nog kringlopen sluiten in eigen regio’.

‘De tweede lijn is om inzicht te krijgen in het grondstoffenverbruik bij de waterschappen. Gelukkig zijn er al veel waterschappen goed bezig om grondstofstromen in beeld te brengen. Daar leren we van. Daardoor kunnen waterschappen inzetten op de grootste kansen met grootste positieve impact. De waterschappen hebben enorme power door hun inkoopvolume’.

Onder andere naar aanleiding van dergelijke inzichten, worden vele experimenten uitgevoerd, de derde lijn. Soms ontstaan er als bijna vanzelf mooie initiatieven. ‘Blijf als waterschap ook goed kijken naar het verhaal in het eigen beheersgebied, waar zitten de knelpunten en kansen in het eigen gebied. *Soms wordt het niet bepaald uit wat moet, maar vooral door waar de energie zit om met elkaar te veranderen.* Daarbij is het van belang om van elkaar te leren. In dat traject heeft de Unie van Waterschappen ook een belangrijke rol. Zo werken we ook aan een completer beeld van de opgave en dat is belangrijk voor het gesprek met het Rijk’.

Er is al veel beweging op de drie lijnen die hier zijn genoemd, zegt Mager ‘toch moeten we nog veel meer met elkaar de verbinding zoeken. Met elkaar moeten de waterschappen een stevigere visie neerzetten over hoe we de transitie samen met anderen gaan versnellen’.

Gesproken over een stevigere gezamenlijke visie: Hoe werkt de watersector samen en is de samenhang binnen de sector genoeg gewaarborgd?

Volgens Mager kan de samenhang veel beter: er zijn al programma’s, onder andere bij de Unie van Waterschappen, die gericht zijn op circulair inkopen en het terugwinnen van secundaire grondstoffen, of concreter: *de Energie en Grondstoffen fabriek*.¹ ‘Het is belangrijk dat het niet alleen bij de koplopers blijft. Er moet ook gezorgd worden dat goede initiatieven brede navolging krijgen door de koplopers te verbinden’.

met anderen. Met elkaar moeten we ervoor zorgen dat leerervaringen, inzichten en waarschuwingen kunnen worden gedeeld. Mager vindt het hierbij ontzettend belangrijk dat waterschappen niet alleen onderling samenwerken. Gelukkig zie je steeds meer andere overheden en marktpartijen die inzetten op circulaire economie, dat biedt mooie kansen voor de waterschappen'. Mager merkt op dat overheden voelen dat zij vanuit hun eigen verantwoordelijkheid echt aanjager kunnen zijn. 'Wij kunnen ook met publieke middelen een eerste aanzet doen, zodat marktpartijen de circulaire initiatieven verder kunnen ontwikkelen, op die manier kunnen we samen een nieuw systeem organiseren'.

Wat doet u als bestuurder van Amstel, Gooi en Vecht om de circulaire doelen te halen?

'Bij waterschap Amstel, Gooi en Vecht wordt gewerkt aan een visie. Uit onze visie zal spreken dat ons waterschap verantwoordelijkheid en urgentie voelt. We willen uitvinden hoe ons waterschap zich kan positioneren, welke acties we kunnen nemen en met welke partners we dit samen gaan doen, zeer waarschijnlijk komt er ook een leeragenda in. In de leeragenda zal het gaan over aspecten die we nog niet goed kennen. Ook de blokkades die we zien voor verdere versnelling willen we adresseren. Zodat we die samen met anderen weg kunnen nemen.'

Een essentiële factor om zo'n visie succesvol uit te dragen is het bestuurlijke commitment. Bestuurlijk commitment is soms lastig voor langetermijnvisies. 'Terwijl regeren juist vooruit kijken is. Circulaire economie is nog vrij onbekend terrein en daarom is het een spannend pad om te bewandelen'. Mager stelt het zich voor als een expeditie, waarbij we verschillende paden zullen bewandelen en nog niet weten wat we gaan tegenkomen op weg naar ons doel. 'Soms moet er op die expeditie een keuze gemaakt waar een investering (tijd of geld) voor beschikbaar moet worden gesteld. Het kan later blijken dat het niet alle successen heeft geboekt die de investeerder voor ogen had, maar ook dat is waardevol, mits we er van durven leren'.

Hoe houd je de dynamiek van technische ontwikkelingen met betrekking tot circulaire economie in de gaten en lukt het de waterschappen om hierop te anticiperen?

'Ik heb niet de illusie dat ik zelf een compleet overzicht heb van wat er gebeurt. Er is wel een heel goed netwerk binnen de waterschappen waardoor we de ontwikkelingen goed signaleren en delen. Ontwikkelingen ontstaan niet vanuit een centraal punt, maar op verspreide plaatsen in de watersector en erbuiten. Het is daarom belangrijk dat andere connecties elkaar weer weten te vinden in zo'n netwerk. Juist om ervaringen met nieuwe technologische ontwikkelingen te delen'. Die nieuwe concepten kunnen van buiten de wetenschapswereld komen, 'maar' vindt Sander Mager, 'het is ook heel mooi dat de waterschappen zelf erg innovatief zijn en pionieren'.

Mager voegt toe dat hard- en software niet het enige is waar het om draait. 'Er is ook ontwikkeling nodig op de *orgware*, op hoe we samenwerken inclusief het organiseren van zeggenschap en participatie. Vernieuwing in orgware is nodig om verandering te brengen in houding en gedrag binnen een organisatie en om als organisatie een natuurlijke netwerkpartner te zijn. Mager voelt zich hiervoor verantwoordelijk vanuit zowel zijn rol bij Amstel, Gooi en Vecht, als bij de Unie van Waterschappen, waar ook inrichting (en bestendigheid) van wet en regelgeving een belangrijk onderdeel van zijn.

Hoe wordt het thema circulaire economie besproken in het politieke gesprek?

'Ik heb niet het idee dat mensen ontkennen dat er een transitie nodig is naar een circulaire economie, maar de leidende motieven zijn denk ik wel verschillend. Voor sommigen gaat het om tegengaan van klimaatverandering, voor anderen meer op kostenbesparingen. Alle motieven zijn relevant, want het is onderdeel van onze maatschappij. Het is daarom belangrijk dat we niet bang zijn voor politieke

tegenstellingen. Sommige mensen stellen dat nu meer geïnvesteerd moet worden om kosten in de toekomst te voorkomen. Anderen denken daar anders over, die stellen dat de politieke opdracht is om tarieven nu zo laag mogelijk te houden en dat er prioriteit ligt bij de problemen van nu. Ook bij waterschap Amstel, Gooi en Vecht wordt gesproken over de tarieven, in het bijzonder nu de COVID-19 crisis voor grote economische gevolgen zorgt. Juist het politieke gesprek zorgt voor gebalanceerde vooruitgang, waarbij niet alleen wordt versneld, maar ook vanuit de waterschapstaak wordt gekeken of de waterschappen de vooruitgang op een goede manier boeken. De balans tussen strak handelen binnen de kaders van de kerntaken of ook erbuiten, vormt vaker onderwerp van een discussie. ‘Enerzijds gaan er geluiden op om te blijven bij de kerntaken die de waterschappen hebben. Anderzijds zullen er mensen zijn die de overtuiging hebben dat we anders met onze planeet moeten omgaan’. Andere gedachtegangen met betrekking tot de opgave zijn ‘Waar ben ik van, en wat kan ik vanuit mijn taak doen voor duurzaamheidsambities’ of ‘We moeten bereid zijn er nu in te investeren, omdat de kosten anders in de toekomst komen’. Het politieke debat zal de balans moeten vinden in dergelijke doelen en maatregelen’.

Wat is de belangrijkste gezamenlijke mijlpaal die we als waterschappen hebben neergezet?

‘Het is al heel belangrijk dat we als waterschappen doelen hebben gesteld voor 2030 en 2050. Daar moet eigenlijk nog een doel bij: een gezamenlijke transitievisie! De transitievisie beschrijft ook concreet HOE we denken de gestelde doelen te gaan halen. Hierbij moeten we in acht nemen dat het een expeditie blijft, waarbij de watersector onderweg nog tegen de nodige uitdagingen aan zal aanlopen’.

1 Zie ook het interview met Shane Kleijhorst elders in deze uitgave. ■